

להבה בם

גיליון תורני • י"ז"ל ע"י חברת לומדי תורה
דקהל עדת חסידי באיאן

עלון 80 • פר' בשלה התשפ"א

כולנו מסובין - קניין מסכת פסחים שע"י קהל עדתנו דף ס"ה - ע"א

טובים השניים

האם מותר בזמננו לטאטא ולהדיח את הרצפה בשבת?
יום ב', פסחים סה.

הבהנים מדיחים את העזרה שלא ברצון חכמים.

בוודאי זכור לך זרח אופן שטיפת הרצפות בעזרה מאמירת סדר הקרבת קרבן פסח שאנו אומרים בערבי פסחים, וכמו שביאר רש"י במשנה: אמת המים היתה מוחלבת בעזרה, וכשהיו רוצים להדיח העזרה, פוקקין (סותמים) את נקב יציאתה והמים פושטין והולכין על גדותיה ומדיחין את כל העזרה - שרצפה של שיש היתה כולה, ואחר כך פותחין הנקב והמים יוצאים, ובערב הפסח מתוך שהדמים מרובים היו מדיחין אותה, והכנהנים היו מדיחין אותה בשבת שלא ברצון חכמים.

וכעת מבארת הגמרא ששטיפה זו היתה שלא כדן, שכן לדעת ר' אליעזר כיבוד (טאטוא) ושטיפת הרצפות אסורים בשבת באיסור תורה של אשוויי גומות (-) יישור והחלקת ריצפת עפר האסור בבית משום (תולדה של בונה...)!

אמור נא פרץ, הלא ריצפת העזרה היתה כולה של שיש חלק, ומה שייך להשוות גומות בשיש חלק?

ברוך שכינות לשאלתם של התוספות! הבט נא זרח בדברי התוספות המתריצים שני

יתרה מזו איני מבין, איך מותר להוריד את המים המדיחים את האסלה, הלא גם זו מחוברת לקרקע, ולדברך קרקע בקרקע מיחלף...

ואולי ניתן אף לשאול שאלה זו על כל כיוור המחובר לקרקע...

פרץ מופתע מהלך מחשבתו של זרח: האמת אומר כי מעולם לא חשבתי על כך, ולגבי האסלה והכיוור ניתן אולי לחלק כמה חילוקים, אבל שאלתך לגבי המקלחון ואולי אף האמבטיה היא באמת שאלה חזקה.

אבל ברשותך ארצה לפגוע את שרשי סוגיא זו ותראה כי יש מקום גדול להקל בדבר בזמנינו, ובפרט כיום שכל הבתים בעולם מרוצפים...

כיבוד בית שאינו מרוצף

הבט נא זרח בהמשך דברי התוספות שזה עתה למדנו, התוספות מביא מחלוקת ראשונים לגבי כיבוד (טאטוא) בית שאינו מרוצף בשבת, לדעת בה"ג הדבר מותר (וכר"ש דדבר שאין מתכוון מותר) ולדעת הר"י הכיבוד אסור בשבת (מהא דמטאטא הוי כלי שמלאכתו לאיסור). ולהלכה נפסק שאסור לטאטאות בית שאינו מרוצף.

כיבוד בית מרוצף

אך בבית מרוצף נחלקו הפוסקים אם אסור

תירוצים: א. שבין רובד לרובד שבעזרה היו גומות. ב. שמדברנו יש איסור לשטוף ולכבד אף בית מרוצף גזירה שמא יבואו לשטוף ולכבד בית שאינו מרוצף (וגזרו על שבות זה אף במקדש).

וגזירה זו מובאת כבר בגמרא שבת דף קנ"א (גימט' מקוה), שם מספרת הגמרא שאסר רבי מאיר לשטוף את ריצפת המקוה על אף שהיתה מרוצפת משום דקרקע בקרקע מיחלף...

וכן אנו פוסקים גם כן להלכה שאין להדיח את הרצפות בשבת אטו מקום שאינו מרוצף, אבל בכיבוד הבית אנו מקילים כי...

פרץ שם לב כי מצחו של זרח נחרש קמטים ואזנו ומחשבתו כל עמו.

מה מטריד אותך, זרח?

זרח ננער מהרהורי, אתה בטוח שאסור לשטוף רצפות בשבת? כן!

אז אני אומר לך מה מטרידי, בשבתות הרי אסור לנקות את הקטנים במגבונים משום איסור סחיטה, ולכן כשיש צורך נוהגים בבית לשטפם תחת הברז באמבטיה או במקלחון, ולאחר שטיפתם מדיחים את האמבטיה עם צינור המים, ולכאורה לדברך יש איסור בדבר משום דקרקע בקרקע מיחלף!!!

המשך בעמוד 2 <<<

מערכת לדבר בם לשמיעת שיעורים בסדר הלימוד

בא"י 073-383-50-70 • ארה"ב 718-83-83-555

אנגלי' 020-3129-0414 • פקס המערכת 153-722-90-10-91

החלק החלקתי שבגיליון נועד לעורר מודעות לשאלות מעשיות ולתרגום ההלכות לשפת המעשה, אך אין להסיק ממנו הלכה למעשה

גופא, אמר מר

כשהגמ' הביאה מימרא או ברייתא בדרך אגב [פי' כרא' לדין אחר, ולא בשביל לדון בדין עצמו], ואח"כ רוצה הגמ' לדון בדין זה עצמו, אומרת הגמ' 'אמר מר' פי' 'אמר החכם', או 'גופא' פי' 'גוף הדין והסוגיא', ומצטטת את המימרא או הברייתא ומתחילה לדון בזה.

וכ' בכללי הגמ' למרן הבי"ד וז"ל: 'ודע כי הדרך הנהוג הוא לומר 'גופא' על מימרא ואמר מר' על דברי תנא', עכ"ל. ובדי מלאכי הקשה עליו מהרבה מקומות בש"ס שנקטו 'אמר מר' על דברי אמוראים ואילו 'גופא' נאמר על דברי תנא.

ועי' בשל"ה בחלק תושבע"פ שכ' לבאר שאם הברייתא או המימרא הובאו לעיל דרך מקרה, בין להקשות ובין לתרץ, אז שייך לשון 'גופא', אבל אם הברייתא הובאה לעיל שלא במקרה אלא כדי לדון בברייתא עצמה, אז לא שייך לשון 'גופא' אלא לשון 'אמר מר'.

ומדברי התוס' בקידושין דף י"א ד"ה כל, משמע שההבדל בלשונות הוא שתלוי היכן היה הנידון, שאם באותו מעמד כשהביאו את הדין בדרך אגב [כלומר כרא' לדין אחר] ביקש אחד מבני הישיבה לדון בדין זה, היה אומר 'אמר מר', פי' אמר החכם מה שהוזכר למעלה, אבל כשאמר 'גופא' היינו שהביאו כאן דין או משנה או ברייתא בדרך אגב, ומביא כאן את גוף הסוגיא מה שדנו בדברי המשנה או הברייתא במקומם או כשנאמרה בשעתו מימרא זו.

תנאי, תנאי היא

לשונות אלו הן כשידוע בבירור שמחלוקת האמוראים היא כמחלוקת התנאים. ובדרך כלל הגמ' מביאה את הברייתא כדי לתרץ קושיא שהקשו על אמורא ממשנה או מברייתא ולא מצאו יישוב לקושיא זו, ולכן מביאים את הברייתא כדי לומר שכבר נחלקו תנאים בדין זה ואמורא זה סובר כתנא האחר, ושוב לא יקשה עליו מהמשנה או הברייתא.

(הליכות עולם שער ב' פ"א, ובכללי הגמ' שם).

<< המשך מעמוד ראשון

לכבדו אטו בית שאינו מרוצף: לדעת הרמב"ם - נחלק הדין בין כיבוד הבית לשטיפת הבית, בכיבוד הבית לא גזרו מרוצף אטו שאינו מרוצף, כיון דיש בזה צורך גדול, ובשטיפת הבית כן גזרו כיון שאין בזה צורך כל כך.

ולדעת התוספות אסרו בין כיבוד ובין שטיפת בית מרוצף, אטו בית שאינו מרוצף.

ושורש מחלוקתם בגמ' שבת (צה): אמימר שרי זילחא (-כיבוד וריכוז הבית) בעיר מחווא, ולדעת רש"י והתוספות הסיבה שלא גזר אמימר אטו בית שאינו מרוצף היא משום שכל בתי העיר במחווא היו מרוצפים, אך לדעת הרמב"ם סיבת ההיתר של אמימר היא משום שבכיבוד בלבד לא גזרו אטו שאינו מרוצף כיון שבמקום צורך גדול היתירו, אך בשטיפה שאין בה צורך גדול גזרו דקרקע בקרקע מיחלה.

ולהלכה פסק השו"ע כדעת הרמב"ם להיתר - טיאתא בית מרוצף, ולאסור שטיפת בית מרוצף, והרמ"א פסק להחמיר אף בטיאתא בית מרוצף כדעת התוספות.

כשכל בתי העיר מרוצפים

אך להלכה לא כתבו השו"ע והרמ"א מה יהיה הדין במקום שכל בתי העיר מרוצפים האם גם שם יש לגזור אטו עיר שאינה מרוצפת או לא, ואולי מפני שלא היה זה מצוי בימיהם אבל בימינו הלכה זו נחוצה מאוד כיון שכל בתינו מרוצפים.

ופסק המשנה ברורה שלגבי טיאתא הבית יש להקל לכבד הבית כשכל בתי העיר מרוצפים (וכדברי התוספות ורש"י דאמימר שרי זילחא במחווא משום שכל העיר מרוצפת היתה), אך לגבי שטיפת הרצפות לא הביא המשנה ברורה היתר זה, וכן נוהגים למעשה בימינו שמכבדים את הבתים בשבתות אך לא שוטפים אותם.

ונתקשו רבים למה בשטיפת הרצפות לא הביא המשנה ברורה היתר זה שכל בתי העיר מרוצפים.

ולכאורה נראה ההסבר בזה פשוט, כיון שהיתר הכיבוד כשכל בתי העיר מרוצפים

הוא ממ"נ לדעת כל הפוסקים: בין לדעת הרמב"ם שהרי לדעתו כיבוד הבית מותר אף כשאין כל בתי העיר מרוצפים, ובין לדעת התוספות ורש"י שהחמירו בכיבוד בית שאינו מרוצף (וכדעת הרמ"א) - הלא הם עצמם היתירו בשכל בתי העיר מרוצפים (שהרי לשיטתם זו הסיבה שאמימר שרי זילחא במחווא).

אבל בשטיפת הרצפות לדעת הרמב"ם לכאורה השטיפה אסורה אפילו שכל בתי העיר מרוצפים, שהרי להבנתו אין את ההיתר של כל בתי העיר מרוצפים, ואמימר שהתיר במחווא אינו משום שכל הבתים מרוצפים, אלא מטעם שבכיבוד בלבד היתירו.

ונראה שסבר המשנה ברורה שהרמ"א החמיר כשתי השיטות, כהרמב"ם ששטיפה אסורה גם כשכל העיר מרוצפת, וכתוס' שכיבוד אסור בבית מרוצף כשאין כל העיר מרוצפת, ולכן לא הותר שטיפה כשכל העיר מרוצף.

הבנתי פרץ, אז מהיום צריך לפרסם שאין לשטוף את האמבטיה ולהוריד את המים בשבת!?

המתן רגע פרץ, לא סיימתי עדיין את השיעור, אף לדברינו ניתן עדיין לומר שבמקום צורך גדול כגון שיש לכלוך גדול מותר אף לדעת הרמב"ם לשטוף את הבית, דויל בתר טעמא, שהרי הסיבה שאסר הרמב"ם שטיפה והתיר כיבוד הוא משום שבכיבוד יש צורך גדול, ובשטיפה אין צורך, ולכן כשיש צורך בשטיפה יש להקל אף לדעתו, ובפרט שאפשר לומר שהרמ"א ס"ל להיתר בכל ענין בכל בתי העיר מרוצפים, ומה של הגיה כלום בשטיפה, הוא משום שלא היה מצוי בזמנם עיר שכל בתיהם מרוצפים (מהרש"ם בדעת תורה).

ואפשר לומר עוד יותר, שכיום הדין שונה ואף לדעת הרמב"ם והמחבר יהיה מותר לשטוף את הבתים, כיון שאפשר לומר שהסיבה שהרמב"ם לא היתיר בכל העיר מרוצף היא משום שעדיין ניתן לגזור אטו עיר אחרת, אבל כיום שבכל העולם הבתים מרוצפים תו לא שייך לגזור.

ולכן להלכה נקטו הפוסקים שבמקום צורך גדול יש להיתר את השטיפה.

להבין ולהשכיר

הרה"ג ר' יהואל יהודה זיבלד הי"ו - מג"ש במערכת 'לדבר בם'

נוסח אמירת 'מן הזבחים ומן הפסחים' בברכת 'אשר גאלנו'

ע. רביא היגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה כדי שיהא פסח נאכל על השבוע

בברכת "אשר גאלנו" החותמת את אמירת סדר ההגדה כליל הסדר, ברוב ההגדות של פסח המצוות, מופיע הנוסח: מן הזבחים ומן הפסחים, ולצד נוסח זה מופיעה בסוגריים הוראה הנוגעת לשנים כשנה זו, בהן חל הפסח במוצאי שבת: במוצ"ש אומרים מן הפסחים ומן הזבחים. במאמר שלפנינו נעמוד על טעם ההבדל בין שנה זו לשאר שנים ודעות הפוסקים האם אכן נכון לערוך שינוי נוסח כזה, ונוסיף ונתחקה אחרי מקורות הנוסחאות השונות, ועל השערה מאוחרת בדבר מקורה של הערה זו שבהגדות, שנדחתה על הסף.

בברייתא שבסוגרינו מבואר שיחיד עם קרבן הפסח היו מקריבים קרבן חגיגה בערב פסח, הנקרא "חגיגת ארבעה עשר", והיו אוכלים ממנו לפני שהיו אוכלים מבשר הפסח, כדי שיהיה הפסח נאכל על השבוע. מאחר ולא תמיד היה די מבשר הפסח עצמו להשביע את כל בני החבורה, לכן היו מביאים עמו חגיגה, ואוכלים ממנה לפני הפסח. בהמשך הסוגיא מבואר שכשחל ערב פסח להיות בשבת, לא היו מביאים קרבן חגיגה עם הפסח, כיון שאינו חובה ואינו דוחה שבת.

והנה, במשנה (פ"י מ"ו) המסדרת את נוסח ברכת "אשר גאלנו", נאמר: "רבי עקיבא אומר כן ה' אלהינו ואלהי יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו' עד ברוך אתה ה' גאל ישראל". בנוסח משנה זו חלוקים כתבי היד הקדומים, ואינו מוצאים עקביות אפילו בכתבי יד הבאים מארץ אחת ("מן הפסחים ומן הזבחים" בכה"י הקדומים של המשנה, וכ"י תימני אחד, ספרדי אחד ושני איטלקיים, וכן נוסח רשב"ן, וזהו כנראה נוסח ארץ ישראל הקדום; "מן הזבחים ומן הפסחים" בכ"י תימני, ספרדי ומורזי וכן ג"י הרי"ף והרמב"ם בפיה"מ, וזהו כנראה נוסח בבל הקדום). התוספות (קטז, ב, ד"ה ג"ה) כתבו שהגירסה הנכונה היא "מן הזבחים ומן הפסחים", כיון

שמבואר בסוגיינו שחגיגת ארבעה עשר נאכלת קודם לפסח, לפי שהפסח נאכל על השבוע, ולכן הדין נותן להקדים את הזכרתה. בכך, למעשה, הכריעו גם התוספות כמנהג בבל, ונוסח זה הפך לנוסח רוב תפוצות ישראל.

דברים אלו אומרים במרבית השנים, שבהם שיך הנימוק שבתוספות, שקרבן חגיגה נאכל לפני הפסח. אך בשנה כהאי שנתא, שהפסח חל במוצאי שבת, בטל לכאורה הטעם ומשתנה ההלכה, וכפי שכתב בשו"ת מהר"י וייל (סי' קצג), שכאשר חל פסח במוצאי שבת נכון לשנות את הסדר ולומר "מן הפסחים ומן הזבחים", ולא יקדים זבחים לפסחים, כיון ש"זבחים" היינו חגיגה, וכשחל פסח במוצאי שבת אין חגיגה קרבה בשבת ואין אוכלים אותה קודם הפסח כבכל שנה, ולכן גם אין להזכירה קודם הפסח. אבל בליל יום טוב שני יאמר "מן הזבחים ומן הפסחים", כיון שהוא ביום שני, וכשחל יום טוב של פסח ביום שני החגיגה נאכלת קודם הפסח, ולכן צריך להקדימה. והביאו הב"ח (או"ח סי' תעג ס"ג), והוסיף, שלפי זה כשחל פסח ביום שבת וראשון יאמר בהיפך, בליל יום טוב ראשון יאמר "מן הזבחים ומן הפסחים", כיון שהפסח קרב בערב שבת ומביאים חגיגה עמו ואוכלים אותה לפניו, ובליל יום טוב שני יאמר "מן הפסחים ומן הזבחים" כיון שהוא במוצאי שבת, ובשבת כשהקריבו את הפסח אין מביאים עמו חגיגה. ובמגן אברהם (שם סק"ל) העתיק להלכה את דברי מהר"י וייל והב"ח.

אך בשער הציון (סי' תעג סק"פ) הביא בשם הכנסת יחזקאל (או"ח סי' כג) שפירש שאין מדקדקים בכך, וגם כשחל פסח במוצאי שבת אומרים "מן הזבחים ומן הפסחים" כמו בכל השנים, שהרי אנו מבקשים שייגיענו ה' למועדים הבאים ששים בעבודתו בבנין בית המקדש, ושם נאכל לשנה הבאה כשלא יהיה פסח במוצאי שבת, מן הזבחים והיינו

חגיגה, ואחר כך מן הפסחים. ובשו"ע הרב (שם סמ"ט) הביא את שתי הדעות, ובדעת הכנסת יחזקאל כתב, שאפילו אם על פי חשבון הקביעות המסור בידינו יהיה פסח הבא במוצאי שבת, מכל מקום כשיבנה בית המקדש יקדשו על פי הראייה ואפשר שלא יהיה במוצאי שבת, ולכן גם בשנה שלפני כן אין לומר "מן הפסחים ומן הזבחים". וכן כתב בסידור יעב"ץ (מייטב נגן על ברכת חתימת ההגדה), שלעולם יש לומר "מן הזבחים ומן הפסחים" ולא לשנות, מפני שהולכים אחר רוב השנים שבהם החגיגה קודמת לפסח.

ובנימוקי או"ח (שם סק"א) כתב גם כן שלא לשנות משאר השנים, ופירש הברכה כפשוטו לפי שיטתו, שהנה אומרים בנוסח הברכה "כן יגיענו ה' אלהינו למועדים ולרגלים אחרים הבאים וכו', ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם" וכו', הרי שאין מדברים דווקא על הפסח שבשנה הבאה, רק שנקווה שיבוא משיח צדקנו מיד אחרי הפסח, "ויגיענו למועדים ולרגלים אחרים" היינו המועד ורגל הראשון שהוא שבועות, וכבר יהיה ביאת גואל צדק, ואחר כך סוכות ופסח. "ונאכל שם מן הזבחים", של כל מועד. "ומן הפסחים", היינו פסח הבעל"ט שנהיה כבר נגאלים ונאכל מן הפסחים. ולפי זה אין לחלק אם חל במוצאי שבת או לא, שבכל פעם אומרים "מן הזבחים" ואחר כך "ומן הפסחים".

השערה חריפה בטעם שינוי הסדר במוצאי שבת, עלתה על ידי בעל התורה תמימה בספרו מקור ברוך (ח"ג פכ"ז אות ה). לדעתו נכתב בהגדות "במש' מן הפסחים ומן הזבחים", והכוונה לכך שבנוסח המשנה שבמשיניות נאמר "מן הפסחים ומן הזבחים". הקיצור "במש'" פוענח שלא כהלכה ל"במוצאי שבת", ומכך נוצר המנהג לשנות את הנוסח במוצאי שבת. השערה זו הובאה גם בפרס יוסף (שמות יב, יא אות נה בדפו"ח) ובחזון יחזקאל על תנ"ך ואגדה (עמ' שצט).

האשכנזי הקדום של הש"ס, נאמר רק "מן הפסחים", בלי "מן הזבחים" לא לפני ולא לאחריו. משכך יש פתח לשער שהנוסח הקדום היה רק "מן הפסחים", והוסיפו "מן הזבחים" (שמא לשם הזכרת חגיגה שמא לשם הזכרת קרבנות רגלים אחרים), וכיון שזו הוספה מאוחרת שנכתבה על הגליון ואחר כך נכנסה לפניו, יש שהוסיפה לפני הפסחים ויש שהוסיפה אחריהם.

כלל, אלא חידושו של המהר"י ווייל, ובהגדות שנו' מקודם וכן הרבה שנו' אחריו אין כלל הערה זו בהגדה". כאמור, להשערה מחקרית אין בסיס. ואם כבר באנו לשערי ההשערות, לומר שמהר"י וייל לא חידש את המנהג אלא נתן טעם למנהג קיים שאפשר לתת לו גם טעמים אחרים, הרי בדיון לכל הפחות לתת טעמים מסתברים, כגון זה: בכ"י מינכן המפורסם, שהוא כה"י

אולם השערה זו אין לה על מה לסמוך, והאמרי אמת העיר על הפרדס יוסף: מה שכתב בענין על הזבחים ועל הפסחים, אין כל חדש, ואין נכון לדחות דברי הט"ז ומג"א וב"ח שהביאו כן בשם מהר"י וייל, עיין שם ואינו טעות הדפוס". גם הבקי ר' שמואל דייטש-אשכנזי בהערותיו להגדה שלמה (מבוא פכ"ח) כתב: אבל זה שגיאיה גסה, כי מחדש זה לא ידע מכל המקורות הנ"ל שאין כאן ט"ס

אם בזמנינו יש חיוב לאכול בשר משום שמהה

ע: אמר עולא אמר רבי אלעזר שלמים ששהטן מערב יום טוב אינו יוצא בהן לא משום שמהה ולא משום הגיגה משום שמהה דמתיב וזבחת ושמהה בעינן וזבחה בשעת שמהה

וכן נקט המגן אברהם (סי' תרצו ס"ק טו) בדעת השולחן ערוך (סי' תקכט) שלא הזכיר שמחת יום טוב בבשר.

וביאר בשאגת אריה, שמצות שמהה שנצטוונו בגלל אינה שמחה פרטית אלא שמחה כללית, לשמוח ביום טוב בכל מיני שמחה שאפשר לשמוח באמצעותם, וכל אדם ואדם מחויב לשמוח כפי יכולתו ולפי רוב עושרו, וכן אנשים בראוי להם ונשים בראוי להן. ולכן בזמן הזה שאי אפשר בשלמי שמחה, יוצאים ידי חובה בשאר מיני שמחות שיש יכולת לקיימן, ודי בכך. ובהטעמת הדברים כתב בספר מועדים וזמנים (ח"ז סי' קיא) שצריך לאכול בשר קודש לקיום מצות השמחה דווקא, כי עיקר מצות שמחת יום טוב הוא שיתוף רוחניות בגשמיות. וגם בזמן הזה הגדר הוא כן, ולכן אין מתקיימת המצוה בהוללות או טיולים בלבד, אלא עיקרה לשתף בשמחתו אלוקינו ית"ש, וכדברי המדרש, על הפסוק נגילה ונשמחה כך, שהשמחה היא בו ית"ש. ולכן מה שצריך בשר קודש לא בא למעט בשר חולין בזמן הזה שאינו משמח, אלא להוסיף בא שבזמן הבית צריך בשר קודש דוקא לצאת ידי חובה כראוי וכעיקר המצוה, ובזמן הזה אפשר לצאת רק ביין, אבל לא בא לומר שאין קיום מצוות שמחה בבשר חולין.

והנה שיטת הגרא"ז מרגליות ביד אפרים (יו"ד סי' סא) שאפשר לצאת מצוות שמחת יו"ט בזמן הזה גם בבשר עוף, ובשו"ת חוות יאיר (סוף סי' קעח) כתב שגם בבשר עופות מקיימים שמחת יו"ט קצת, לפי מנהג העולם דבמשתאות החשובים מפרנסים בעופות. אך לכל הדעות יש הידור יותר בבשר בהמה ובפרט בימינו שכן מנהג משתאות החשובים.

יוסף (או"ח סי' תקכט ס"ב ד"ה ובמ"ש רבינו והאנשים) על דברי הרמב"ם, מהגמרא להלן (שם) שבזמן הזה די ביין בלא בשר. והמהרש"ל בים של שלמה (ביצה פ"ב סי' ה) תירץ את קושיית הבית יוסף, שגם רבי יהודה בן בתירה לא בא למעט אכילת בשר בזמן הזה, שהרי ברור שעיקר שמחת יום טוב היא בסעודה, וסעודה ראויה לשמה אינה אלא כשהיא כוללת גם בשר. אלא שבזמן שבית המקדש היה קיים היו אוכלים בשר שלמים והיו עומדים על קרבנותיהם, והיתה מספיקה להם שמחה זו, אפילו היו שותים מים בתוך הסעודה, ורק לכוס של ברכה שתו יין. אבל עכשיו שאין לנו שמחת שלמים, ובית המקדש חרב וערבה כל שמחה, אין שמחה אלא ביין, ואם לא נשתה יין בסעודה לא נצא ידי חובה בשמחת יו"ט, ואדרבה, כמה ישמח את עצמו אם לא שישתה וישכח רישו, לשמוח ולבטוח בה' שיחזור אליו, ואף בימי גלותו בהיותו בארץ אויביו לא מאס ולא געל אותו להפיר בריתו תורה ומצוות מאתנו, כי תמיד הוא ה' אלהינו. וכיוצא בזה כתב הב"ח (שם ס"א ד"ה כתב).

גם השאגת אריה (סי' סה) הקשה על הרמב"ם מהמבואר בסוגייתנו ששלמים ששחטם מערב יום טוב אינו יוצא בהם משום שמחה, ומבואר שבסבתם בשר אין יוצאים ידי חובת שמחה. ולחלכה דעת השאגת אריה שבזמנינו אין חיוב שמחה דווקא בבשר, וגם בשאר מיני שמחות יוצאים ידי חובת מצות שמחה מן התורה, כדברי הר"ן שהמצווה מתקיימת בבשר של חולין או בשאר מיני שמחות, שלא אמרו אין שמחה אלא בבשר אלא למצוה מן המובחר, אבל לא לעכב. וכתב שיש ראייה ברורה לזה מהגמרא (להלן פ, א).

בסוגייתנו מבואר שקרבנות שלמים שנשחטו מערב יום טוב אין יוצאים בהם ידי חובת שמחה וידי חובת חגיגה. חובת שמחה אין יוצאים בהם, לפי שנאמר (דברים כז, ו) "וזבחת ... ושמתח", שצריך וזבחה בשעת שמחה, שאינה אלא ביום טוב. מכך אנתנו למדים שעיקר השמחה אינה באכילת כל בשר שהוא, אלא רק באכילת בשר של שלמים ששחטם בשעת שמחה. וכן מבואר בברייתא (להלן קט, א), רבי יהודה בן בתירה אומר, בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר, שנאמר (שם) "וזבחת שלמים ואכלת שם ושמתח", עכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין, שנאמר (תהילים קד, טו) "ויין ישמח לבב אנוש". ומשמע שבזמן הזה שאין לנו שלמים, די ביין בלא בשר. ולשיטת התוספות (מו"ק יד, ב, ד"ה עשה), כיון שאין בזמנינו בשר שלמים, אין מצוות השמחה ביום טוב אלא מדרבנן.

אמנם מדברי הרמב"ם עולה שמצוות שמחה מתקיימת בכל בשר, שכן כתב (יום טוב פ"ו ה"ז - יח): "שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים... וחייב אדם להיות בהם שמח וטוב לב הוא ואשתו ובניו ובני בניו וכל הנלוים אליו, שנאמר (דברים טז, יד) 'ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך וגו'', ואף על פי שהשמחה האמורה כאן היא בקרבן שלמים, יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובניו ביתו כל אחד כראוי לו. כיצד, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטים נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלים בשר ושותים יין, שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין". הרי שיש מצות שמחה גם בבשר חולין. וכבר הקשה כן הבית

קריאת מודעות עיתונים וכתבי עת בשבת

מביעה מחאה גרידא. חנינה מסביר לחיים הצעיר, כי חז"ל גזרו על כל מילה כתובה שאסור לקרוא בשבת, שמא יבואו לקרוא שטרי מקח וממכר.

אם כנים הם דברך שאסור לקרוא בשבת כל מילה כתובה, למה דילגת על ההזמנה לחתונה של בערקוביץ וכן על ההזמנה לסיום המסכת והותרת אותן על כנס.

'חפציץ אסורים אבל חפצי שמים מותרים', מסביר חזקן לחיים הצעיר שפגש לתוך עולמו, ולכן הזמנה לסעדת מצווה של חתונה או סיום מסכת יש בה צורך מצוה ומותר לקרוא בשבת, מסביר חנינה תוך כדי הבטה בהזמנה לחתונתם של משפחת הרמן אותה הוא מסיר מהקיר ומסביר שהחתונה של ההרמנים כבר היתה שבוע שעבר ואין בזה כבר צורך מצווה.

חנינה ממשיך לתלוש לוח זמני נסיעות, ומדלג על חשבונות של חברות החשמל והמים שתלה גבאי בית הכנסת על לוח המודעות.

חשבונות אלו הינם שטרי מקח וממכר אמיתיים, ולמה אם כן אינך מסירם? תמה אפרים.

אף בשטרי הדיוטות של מקח וממכר ממש אם יש בהם חשבונות שיש בהם צורך מצווה מותר לקרוא בשבת, ואף כאן מטרת הגבאי בתליית מודעות אלו, הוא לצורך מצוות צדקה להתרים את הציבור לצרכי בית המדרש, ומאותה סיבה גם לא תלשתי את המודעה שם המכריה על מכירת תפילין פרודות, כיון שאף שהמודעה מדברת ממקח וממכר האסור בשבת - במקום מצווה התירו.

אז למה אם כן הסרת את המודעות הענקיות של פרויקט הדירות בעמנואל, שואל חיים, הרי יש בהם צורך מצווה של

שטרי הדיוטות - הלא הם מודעות שיש בהם עניני מקח וממכר האסורים בקריאה בשבת מדין ממצוא חפציץ.

חנינה מרים את מקלו אל על, מתאמץ להסיר בכוחות לא לו מודעה מסוימת, וחיים מחליט לאתגר את חזקן, ניגש אליו ושואל אותו בעדינות: אתם צריכים עזרה?!

לא תודה! משיב חנינה.

ר' חנינה, למה אתם עמלים להסיר מודעות אלו, הרי קוראי מודעות אלו רובם ככולם אינם מוציאים את המילים הכתובות בפהם, אלא קוראים את המודעות בהרהור בלבד, והרי ידועה ההלכה - שדיבורים אסורים אבל הרהורים מותרים?

חנינה מסובב את ראשו באיטיות, מחייך חיוך קלוש נטול שיניים, ומפטיר לעברו: יונגרמאן! אל תלול בעצמך, אמנם יש ראשונים הסוברים כמך ואף מערפים לפעמים שיטה זו להלכה, אך הלכה למעשה הקריאה בשטרי הדיוטות אסורה אף בהרהור ללא קול, כיון שכל שניכר ממעשה האדם שמתעסק בחפצי איסור אסור הדבר אף בלא דיבור, וכמו שאסור לטייל בשדהו לראות מהי צריכה כיון שניכר שהוא מתעסק בחפצי איסור, ולכן גם מעשה הקריאה אסור, כיון שניכר שהקורא מתעסק בחפצים האסורים - מסיים חנינה את דבריו וחוזר לטפל באותה מודעה התלויה בגובהה של מחיצה.

חיים עוזר לו בעל כרחו להוריד את המודעה המכריה על מחאה נמרצת נגד חברת אוטובוסים מקומית הנהנית מכספי ציבור ומקילה ראש בשירות לקוחותיה הנאמנים.

חיים נעצר ושואל את חנינה מה דופי מצא במודעה זו, הלא אין היא מדברת לא ממקח וממכר ולא מחפציץ איסור, היא

ערב שבת, שעה שאנשים טרודים בין תנור לכיריים, ובין טבילה להטבה של פתילה, עולים ובאים חיים ואפרים אל בית הכנסת, עוקבים בעיניהם אחר דמותו המסתורית ומעשיו התמוהים של חנינה, חנינה זה שמדוע עקשניות מהלכות אחורי גוו הכפוף ופניו הקמוטות כי אין תוכו - בטלני כבדו, מתהלך הוא על משענתו מרוב ימים כאיש בין אנשים, נדמה כבן אדם, אבל באמת הוא מלאך הדר עם בני תמותה חי חיי אצילות ומרומם על כל תהילה.

בעוד היום גדול עומד לו חנינה עטוף שיראין בפאלוש המוביל אל בית הכנסת, מצמיד את עיניו הכהות אל עשרות המודעות והמודעות השונות הדבוקים זה על זה ומחזיקים את הכתלים לכל ימוטו, דירות להשכרה ומכירה, ברכות והודאות, מול מחאות נמרצות, השבת אבידה והבטחות לישועה.

בידו האחת אחוז חנינה 'סכין יפני', ובידו השנייה סליל דבק סולוטיפ מצהיב שידע ימים טובים מאלה, הוא ניגש אל מודעה ענקית שבמרכזה כתובים 'פסקי הלכה ומעשה, אך סביבה חונות פרסומות שונות', במיומנות חותך הוא את הפרסומות ומותיר את ההלכה הצרופה על כנה ומדביקה אל הקיר במעט דבק שבידו.

משם נד הוא אל דפי ענק המכריזים על פרויקט מכירת דירות בעמנואל, מסירם מקפלים בקפידה ומניחם בצד. מדלג על הזמנה לסיום מסכת והזמנה לחתונה של בערקוביץ, ונד אל טבלה המודיעה על סכומי הנחות לארנונה - מסירה יחד עם עוד שני מודעות של דירות להשכרה ומניחם בצד...

חיים לוחש באוזניו של אפרים: כנראה לקח לו על עצמו היהודי לדאוג לכל ישראל שלא יעברו על איסור קריאת

יש

ארץ ישראל...

נכון מאוד שישב ארץ ישראל
היא מצווה גדולה ביותר - משיב חנינה
בקול צרוד - והתירו אפילו לקנות בגין
מצווה זו דירה בעצם יום השבת ואף
לכתוב על ידי גוי חוזה מכירה ולהעלות
את המכירה בערכאות של גוים, אך
מבואר בפוסקים שכל זה הוא דווקא
בקניית דירה מעכו"ם בארץ ישראל, אבל
לא בקניית דירות מיהודים.

חנינה נעצר על ידי דף המודיע על
תחזית מזג האוויר ושערי מט"ח, והוא
שוב עושה שימוש בסכין החיתוך אשר
בידו וחותך את שערי המט"ח ומותיר את
התחזית תלויה על בלימה.

ההתקהלות סביב חנינה ומעשיו
התמוהים גדלה, והנאספים שואלים
אותו על מה ראה להותיר את תחזית מזג
האוויר ולהסיר את שערי המט"ח.

פשוט! משיב הוא באורך רוח, בתחזית
מזג האוויר יש צורך הגוף לאדם לדעת
אם יוכל לצאת לרחוב או לא, אם ללבוש
מעיל או חלוק דק, וחז"ל התירו לקרוא
בשבת דברים שיש בהם צורך הגוף לאדם,
ולכן מותר לאדם לקרוא את הרכיבים
המופיעים על המוצרים לידע את כמות
הסוכר והקלוריות, כיון שיש לאדם צורך
הגוף במידע זה.

חנינה מצמיד את עיניו אל גזיר עיתון
התלוי על הקיר, מעיין בו ממושכות חותך
ממנו חלק קטן ומותירו על כנו.

חיים מעיף מבט אל תוכן גזיר העיתון
שחתך חנינה - שהיה חלק ממדור
פוטנים בעיתון מסויים, ומגלה שם פטנט
לפתיחת פקקי שעם ללא פותחן, הוא
נותן עיניו בחלק שנותר תלוי על הקיר שם
מובאת נוסחה לפתרון בעייה חשבונית
נפוצה, חיים מזמזם לו מאחורי גבו של
חנינה בניגון עממי "הפצץ בו אסורים וגם
לחשוב חשבונות"...

חנינה מסביר לעמיתו החדש, כי חישבו
חשבונות של עסקים שייך לדיבור האסור
בשבת, והדיבור בחשבונות של מה בכך
או של עסקים שכבר נעשו ואין כל תועלת
בחשבונות אלו מותר בשבת.

חיים ממשיך להקשות: אמנם אין
כאן איסור דיבור, אבל כבר סיכמנו שכל
מילה כתובה אסורה בקריאה!

נכון מאד! אך נחלקו הפוסקים אם יש
איסור קריאה בספרי חכמה ומדע, יש
אוסרים ויש מתירים, ונהגו להקל וירא
שמים יחמיר.

והפטנט לחילון הפקק אינו דבר
חכמה!?

אויך מיר אחכמה...! (גם זה לי
חכמה...) משיבו חנינה, נוטל את צרורותיו
ומשענתו ופונה לעזוב את המקום.

ר' חנינה - שואל חיים - מה עם מודעות
אלו המקדמות בברכה את הבאים מחו"ל
ומברכות בברכת מזל טוב את חברי
הקהילה שהשמחה במעונם.

חנינה נעמד שעון על משענתו ונאנח:
מודעות אלו אינן יודע מה לעשות איתם,
שהרי נפסק להלכה שאגרת שלומים
השלוחה מאדם לחבירו אין לקרוא בה
בשבת אטו שטרי הדיוטות, ואף אם
תאמר לי שיש במודעות אלו מצוות חסד
ורביי אחווה ושלום בין הבריות, לכאורה
אף באגרות שלומים בין אב לבנו ובין אדם
לחבירו יש חסד גדול ושלום ואחווה בין
הבריות, אך עדיין מסופק אני בדבר - לכן
איני עושה מעשה בזה להסיר מודעות
אלו.

חיים נפרד בברכה מחנינה ומבטיח כי
בעזרת השם ידאג שמשבוע הבא יסכה
הגבאי את כל הקירות והכתלים שבהם
תלויות מודעות במפות ניילון לבנות כדי
שלא תצטרך לטרוח יותר בעניין.

אפריים מלווה את חנינה החוצה
והשניים יוצאים לרחובה של עיר, אפריים
שגילה עולם חודש מברר האם אסור
גם לקרוא את שמות הרחובות ומספרי
הבתים?

קריאת שם הרחוב ומספרי הבתים
עצמם מותרים בקריאה - משיבו חנינה -
שכן יש לאדם צורך הגוף לידע לאן ללכת,
ואף אם מכיר אתה כבר את שם הרחוב
מותר לך לקרוא אותו, כיון שצרכי הגוף
אינם מתחלפים לעולם בשטרי הדיוטות
ולא גזרו בהם, אבל הכיתוב שתחת שם
הרחוב המספר על שם מי נקרא רחוב זה
אסור בקריאה...

אפריים מהסס

מעט ושואל את חנינה:

מדברכם למדתי היום כי אין
לקרוא שום מילה כתובה בשבת
חוץ מחפצי מצווה, ואנכי ידעתי
מאז ומעולם כי קוראים עיתונים בשבת
חוץ מהסיפורים המצויירים (קומיקס),
וכיתובים המופיעים תחת התמונות, ואף
באלו נוהגים היינו להביט בתמונה ולכסות
הכיתוב ואחר כך לשוב ולקרוא את
הכיתוב ולכסות את התמונה...

זהו מעשה הדיוטות האסור משום
שטרי הדיוטות...! משיבו חנינה, שכן מה
שאסרו כתב שתחת התמונה, התכוונו
לומר בזה שכל כתב אסור בקריאה ואין
כל הבדל בין כתב זה לשאר כתבים, אך
בעצם ההסתכלות בתמונה ללא הכיתוב
אין כל איסור.

אז מה כן מותר לקרוא בעיתונים?
שואל אפריים.

ראה נא, מדורים המוסיפים יראת
שמיים כסיפורי צדיקים וכדומה מותרים
לכתחילה, וכן יכולים להקל לקרוא
מדורים שיש בהם צורך הגוף כמו מדורי
בריאות, אך אף בזה כתב השו"ע להקפיד
לעשות זאת בהרהור בלבד ולא בפה
(בצרוף שיטת המתירים קריאה שלא
בפה).

ומי שחשוב לו מאוד יכול אף להקל
במדורים של דברי חכמה ומדע כדעת
המתירים בזה, אך ירא שמים יחמיר.

והיו שהתירו בזמנם כתבות הכתובות
בלשון הקודש כיון שיכולים ללמוד מזה
את השפה, אבל בימינו שכולם בקיאים
בלשון הקודש, לכאורה לא שייך היתר
זה (וכן יש שהתירו לקרוא ספרים
ועיתונים שמתענגים בהם, וחלקו על זה
כל הפוסקים, ובוודאי שלבני תורה אין
לסמוך על היתר זה).

אך ככלל יש לעמוד על שמירת העינים
בשבת ואין לקרוא שום מדור או כתבה
של משא ומתן או פוליטיקה או כל דבר
שאינו מוסיף יראת שמיים, ואף עם גיבור
הספר חזר בסוף בתשובה...

קריאת כיבודים ועליות מתוך הכתב

המרחף בעולמות עליונים.

מה כתוב כאן? שואל הגבאי בלחץ.
נו הא... מחווה לו ניסן על הסובבים.
מה כתוב כאן? שואל הגבאי שוב
בלחץ גובר.

לא יודע, תן למי שאתה רוצה!
משיב ניסן בלי להעיף מבט על
הפתק....

הכריז הגבאי מה שהכריז, בירך
המברך ויקרא את שמו בישראל,
והודו כולם להשם כי טוב כי לעולם
חסדו.

לשאלת הגבאי לאחר הברית
למה נלחץ כל כך ולא השיבו, נענה
ניסן ואמר: וכי אינך יודע כי אין דין
הפתק שווה לדין בעל הפתק - ולבעל
הפתק אסור לקרוא בשום אופן
מהפתק ואפילו לצרכי מצוה משום
שלידו חוץ מאיסור הקריאה בשטרי
הדיוטות האסור מדין 'ממצוא חפציו'
קיים איסור נוסף של שמא ימחק -
שמא יראה שאחד מהמוזמנים לא
הגיע או שיבוא אחר שירצה לכבדו
ויבוא למחוק.

ומה אני, שבת גוי?! משים הגבאי
עצמו כנפגע....

חלילה! משיב ניסן, איסור זה הוא
רק על בעל הפתק, כיון שרק לבעל
הפתק יש רשות למחוק אסרו עליו
את הקריאה שמא ימחק, אבל לך
הקריאה מותרת כיון שאינך בעל
הבית למחוק, ואף משום 'ממצוא
חפציו' אין כל איסור - שכן זה לצורך
מצווה....

חמיו של ניסן שומע את הדברים
ומגלה לחתנו ולגבאי פתרון חדש
המובא בפוסקים, ונוהגים בו גבאים
רבים, והוא שיקראו שנים יחדיו מן
הפתק, שאז לא חוששים לשמא
ימחק, כיון ששנים מזכירים את
האיסור אחד לשני (פמ"ג)...

וכתבו הפוסקים שצרכי מצוה זה
דווקא באורחים מזדמנים שנקלעו
לביתו של זה ללא הזמנה והכנה
מראש.

ובפרט שברשימות אלו קיים גם
חשש נוסף של שמא ימחק, ובוזה לא
התירו את הקריאה אף לצורך מצוה.
אם הבנים קולטת משיגים ושיחם
של בניה שיש בעיה בקריאת
הרשימות, וללא שהיות היא מסירה
את הרשימה מהמקרר, מביאה
מדבקות בשלשה צבעים שונים,
ומבקשת מבניה שיעברו מיד על
הרשימה לפני שתכנס השבת וידביקו
על כל אריוות סעודת הלילה מדבקות
כחולות, ועל אריוות הבוקר מדבקות
צהובות, וכן הלאה על זה הדרך, ואת
הרשימה יגנוזו....

...

עם אור ראשון של שחר משכים
ניסן בששון אל בית הכנסת, בדרך
הילוכו מוצא הוא ל'גביני כרוז' הלא
הוא הגבאי המכריז את העליות
והכיבודים בבית הכנסת.

ניסן מגיש לו מיד פתק עם רשימה
מסודרת של הכיבודים והתוארים
השונים בהם יקראו בשמות
המתכבדים בכיבודים השונים -
מחייקות בלי מספר ועד ברכות בלי
די.

אסור לקרוא בשטרי הדיוטות
בשבת! מסרב הגבאי ליטול את
הפתק מידו של ניסן....

לצורך מצווה התירו! - תוחב ניסן
את הפתק לידי הגבאי שנעתר לו, ואץ
להכנותיו....

ניסן מרעיד את כיפת בית הכנסת
בברכותיו והודאותיו, ובשעה שהקהל
עונה אחריו 'כשם נכנס לברית כן
יכנס לתורה' - הגבאי אינו מצליח
לפענח את הכתוב בפתק והוא מושיט
את הפתק מתחת לטליתו של ניסן

הכל מברכים את ניסן האברך -
כפשוטו וכמדרשו - על 'כי ילד יולד
לו, בן ניתן לו' בעיצומו של יום השבת,
שבעת ימים סובב לו ניסן בבית חמיו
לקיים מה שנאמר 'והיה שבעת ימים
תחת אמו', וליום השמיני בו ירצה
דמו עלו ובאו הוא וכל אחיו אל בית
אביהם רחב הידיים, שם תיערך
בעושהי"ת שמחת השלום זכר, שם
יגרסו זוהר משך כל ליל השמיני ושם
תיערך אף סעודת הברית.

לעת כניסת השבת שיכן ניסן
את הרך הנולד ואמו באחד מחדרי
הבית, ובא אל המטבח שם מפקדת
אמו שתחיה ותאריך ימים על מערך
הסעודות לכבוד השבת והשמחה
הממששים ובאים.

עיניו של ניסן נופלות על רשימה
צפופה ומסודרת התלויה על המקרר,
שם מופיע בסדר מופתי סדר סעודת
הלילה מאכליו ולפתניו ומקום
מנוחתם, לאחריו סדר סעודת השלום
זכר ומגדנות הלילה, ובהמשך סדרי
סעודת היום, הכל רשום בסדר נכון
ומתוקן.

ניסן מביט בדף ומתמלא ברגשי
תודה והערכה, אך ההכרח לא יגונה....
מה אתה אומר? פונה הוא לסנדר
אחיו, האם מותר לעיין בכתב זה
בשבת?

איסור ממצוא חפצו הותר לצורך
מצווה, משיב סנדר כלאחר יד.

ניסן מפריק את דבריו מיניה וביה:
הרי כל סעודת שבת היא צורך מצוה
ועם כל זה לא התירו לקרוא מן
הכתב את סדרי המנות והפרפראות
לסעודה....

אמת, משיב סנדר, אבל כאן יש לנו
בית מלא אורחים, וצורך אורחים גם
הוא נחשב לצורך מצוה.

ניסן אינו מקבל את דבריו, שכן כל
האורחים כאן הם מוזמנים מראש,

לעשות ולקיים

שואלין ודורשין

קדושה, ונשמתו נמשכה אל ר' נחום בשאיפה ליוק עוד ועוד רגשי קדושה ורוממות. משהגיעה השעה בה נדבר רבי נחום עם ר' דוד זליג לקבל הימנו את היין המזוקק, התלווה אליו ר' נטע בדרכו ואף התנדב לשאת את היין עד ביתו של רבי נחום, הממוקם ברחוב המב"ט שבשכונת "אחווה". הדרך הארוכה נוצלה היטב על ידי השניים לשיחה מרוממת במילי דשמיא מענייני דיומא של החג המתקרב.

על אחד מגיצי האש שניצתו במהלך אותה שיחה, שח' נטע באזניו ידיו יבדלח"ט א' הרה"ח ר' נחום כהן שליט"א וסיפר, כי בדברים אודות בדיקת-חמץ, שוחחו גם אודות הנאמר בספרים הקדושים כי על הבדיקה שצריך כל יהודי לעשות בתוכי עצמו. במילים ספרותיות היטיב רבי נחום יאסער להדריך את ר' נטע באופן הבדיקה העצמית הנדרשת, באומרו כי בעיקר צריך אדם לבדוק "א וואו מ'עסט און א וואו מ'שלאפט" (במקום האוכל ובמקום השינה). הדברים הנוקבים חדרו עמוק לליבו הפתוח של ר' נטע, ובבדיקת-החמץ שערך באותו ערב נשפכו מעיניו דמעות לרוב. היתה זו "בדיקת חמץ" לעילא ולעילא, בחורים ובסדקים של הבית ובעיקר של הנפש...

כך הונח היסוד להתקשרות המופלאה בין ר' נטע לרבי נחום, כשר' נטע דבק בו בכל עוז ומקבל ממנו מלוא חופנים תורה וחסידות, יראה ורוממות, ורבי נחום מוצא בו אוזן קשבת וכלי מקבל לאוצרות הרוח שפיצעו בקרב. כתשעה חודשים לאחר מכן, בעשרה בטבת תש"ו, הסתלק רבי נחום לבית עולמו. אך האוצרות שהנחיל לו' נטע ודרכו לכל קהל אנ"ש, לא יכולא בפי.

קניינים אינספור ולאין ערוך קנה ר' נטע מ'ר נחום בזמן היכרותם הקצר, הכרות שהחלה בערב בדיקת-חמץ באמירתו הנוקבת של ר' נחום כי בימים הסמוכים לחג הפסח יש לעסוק בהכנה רוחנית ובלמוד הלכות הפסח. עניין זה הפך עם השנים לאחד מסימני ההיכר ועמודי היסוד בחייו של ר' נטע, שגרם ושייך להלכה ולמעשה, כי לכל חג וחג יש להקדים "הכנה רבה" בלימוד מעמיק של הלכות החג.

התלהבות והתמדה במעין חברותא עם היהודי המבוגר.

מי היה אותו אברך למדן וחסיד, וממי זכה לקבל את שיעור המוסר הקצר והחדר? ובכן, שמו של האברך עתיד היה להתפרסם ברחבי ירושלים בכלל ובקרב חסידי באיאן בפרט בשם הצנוע 'נטע ציינווירט'. כאברך צעיר לאחר נישואיו התגורר ר' נטע בקרבת בית חותנו הרה"ח ר' דוד זליג ולצמן ז"ל ב"בית ישראל", ושם איזוה לו למקום לימודו את בית-הכנסת של חסידי קרלין. ואילו האדם המבוגר ונשוא הפנים, היה מגדולי האריות שהסתופפו בצילם של רבותינו הקדושים האדמו"ר הוקן מטשורטקוב, האדמו"ר הראשון משטפנשט, ועוד, הלא הוא הרב החסיד המפורסם רבי נחום ליברון-יאסער, רב ואב"ד חשוב בקהילות יאס וקלישקובין שברומניה, שבשנותיו האחרונות עלה לארץ הקודש והתיישב בירושלים.

שעה קלה קודם לכן הגיע רבי נחום לבית-המסחר של ר' דוד זליג ולצמן, חותנו של ר' נטע, בכדי לקנות הימנו יין משובח לכבוד חג הפסח. ר' דוד זליג, שחסיד צדיק היה, ביקש להדר בכשרותו ונקיטתו של היין שהוא מוכר לכבוד חג הפסח, ובשל כך הקפיד לסנוע פעם נוספת ויתירה על הסינון הרגיל הנעשה בכל ימות השנה. וכיוון שהדבר אמור היה לארוך כמחצית השעה, ניצל רבי נחום את הזמן הקצר ועלה אף הוא לבית-הכנסת "קרלין" הסמוך, 'לחשוף' עוד מנה של הכנה רוחנית לקראת החג הקדוש.

כך זימנה ההשגחה העליונה את פגישתם הראשונית של השניים: ר' נטע - אברך צעיר שעדיין לגדולות ועתיד לשמש כראש וראשון לעדת חסידי באיאן בירושלים, עם הגאון הצדיק רבי נחום יאסער, שלאחר מעשה התברר היה זה חג הפסח האחרון שלו עלי אדמות.

תוך כדי לימודם המשותף נקשרה ביניהם שיחה מרוממת. רבי נחום מצא בר' נטע כלי מחזיק ברכה, אברך צדיק בעל השגות גבוהות ושאפויות עילאיות. ואילו ר' נטע חש והבין כי זוהי הוא לשוחח עם האי גברא רבא. חסיד מופלג וקדוש, גבוה משכמו ומעלה בכל העניינים. בנפשו הבוססת של ר' נטע ניצתה מיד בעירה של

צהרי י"ד בניסן תש"ו. על ספסל עץ בא בימים, ליד שולחן ארוך ומקולף בבית-הכנסת של חסידי קרלין בשכונת בית-ישראל הירושלמית, רכון לו אברך צעיר. גמרא גדולה פתוחה לפניו, והוא לומד בקול, בחשק ובהתלהבות, כאילו אין זה יום של בדיקת-חמץ. הכרת פניו מעידה כי אברך רציני הוא, היודע לנצל היטב את עיתותיו ורגעיו, וגם בימים שרופים אלו בהם כולם עסוקים וטרודים בהכנות השונות לחג הפסח, מוצא הוא לעצמו את הזמן, המקום והפניות להמשיך ולעסוק במשאת נפשו הלא היא לימוד התורה הקדושה.

לפתע נפתחת דלת בית-המדרש, ומעם הפתח נראית דמות מרשימה של יהודי מבוגר בעל זקן הדור. מביט היהודי כי זכה ועיניו נמשכות כבכבלי קסם לעבר האברך הצעיר היושב בירכת בית-המדרש שקוע בתלמודו וכלל אינו חש כי בן-אדם נוסף נכנס זה עתה לדלת אמותיו. בעיניו החדות ומבטו החודר הבחין מיד כי אין זה אברך רגיל מן השורה, אלא בן עליה ועובד ה' שעדיין לגדולות. התקרב אפוא עוד צעד או שניים כחושש להפריע את הצעיר בלימודו, והנה הוא מבחין כי לפניו על השולחן פתוחה מסכת "בבא קמא" והאברך דן שקוע בה ראשו ורובו.

משהורם לרגע מבטו של הצעיר ונתקל במבט הגוהן מעליו, לא יכל היהודי המבוגר לכלוא את פליאתו והביע בקול את השתוממותו: "וכי זה מה שלומד הינך עכשיו. יומיים לפני חג הפסח?!" בטרם הספיק הצעיר לחשוב מה פשרה של השאלה ומה עליו לענות עליה, המשיך היהודי הדור הפנים ואמר בעיניים בורקות מהתלהבות: "ס'גייט דאך אזא לעכטיגע נאכט..." הרי מתכוננים אנו לקראת לילה כה מאיר ובוהק באור יקרות... מה מתאים אפוא עכשיו מללמוד מסכת פסחים ולעסוק בהלכות החג?!" הצעיר המופתע חש מיד כי אין אלו מילים בעלמא. התרגשות פנימית וכיסופים טמירים לקראת הלילה הקדוש העומד להגיע, הנביעו אותו מתוככי נפשו של היהודי העומד לידו. ללא אומר ודברים מיותרים קיבל האברך את הדברים כפשוטם. נשק לגמרא "בבא קמא" וסגרה, הוציא מארון-הספרים את הכרך של מסכת "פסחים", והתיישב ללמוד בה במשנה

הזוכה בהגרלה לשבוע פרשת בא
הר"ר שמועזן פישמן הי"ו